

hensyn tok til sin alder og således overvurderte sine krefter — trodde han fremdeles var like «stark» og hårdfør som i yngre år.

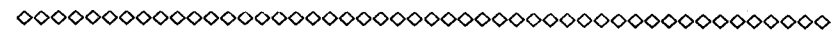
Etter det som passerte besluttet Målberg seg til med Sunbergs to sønner å dra tilbake til Sverige, men han ville ikke ta «stor-fjella» fatt en gang til. De reiste landeveien nedover Tydal og Selbu, videre til Verdal hvor de fortsatte til sitt heimsted, Retansbyen i Sverige. Gamle Sunbergs sønn, Jon, levet i 1909, 84 år gl., og nærværende beretning er delvis bygget på hans fortelling.

Her skal i korthet også nevnes en annen sørgelig tildragelse på overgangen Nedal—Ljungdalen. Det var på vårparten 1887 at en svenskfødt familie satte livet til på disse trakter.

Været var høyst ulaglig da de 7. april — tross alvorlige advarsler — tok ut fra Nedal gård med Ljungdalen som mål — muligens Nedalsstuggu som første etappe. De hadde ikke ski på ferden. Etter forholdsvis kort tid fikk man kjennskap til at de ikke var kommet fram til Ljungdalen, og man var da klar over resultatet av den vågsomme ferd. Folk både fra Tydal og Ljungdalen bega seg så på leting. De møttes i Nedalsstuggun 2. mai, og påfølgende dag fantes kona, Ingeborg Erikson f. Rekenberg i Vermlands Finnskoger, og barnet, Ilena Agate Josefine Bruselli. Kona var 40 år gl. og barnet 1½ år. De fantes ca. 1 mil fra Nedal gård — altså innen nuværende Sylsjøens territorium. Stedet ble avmerket ved et kors laget av to sammenspikrede bordender.

Barnet lå i en barnevogn anbragt på en kjelke og mora sin stilling da hun fantes, viste at hun sannsynligvis har stått støttende seg til vogna — vernende om det kjæreste hun eide — til hun av kulde og utmattelse var falt bakover. I vogna lå barnet så godt innpakket at sult var gjerne dødsårsaken, — og barnets ansikts-trekk tydet på megen gråt før livet ebbet ut. Mor og barn ble begravet ved Tydal kirke 7. mai — barnet i sin mors fang.

Mannen, Godtlieb Kristian Bruselli fra Linkjøping, fantes samme år i juni måned av en same ca. 1 mil fra Sjerkdalen — en sidedal av Ljungdalen. Han var maler av fag og skulle av gemytt være meget stribar og egensindig, noe som med sikkerhet var årsaken til den sørgelige tildragelse. Advarsler ble ikke hørt og resultatet ble således som her berettet, og nærsagt måtte bli.

LITT OM SORENSKRIVERE I SIN ALMINNELIGHET OG TINGSTUA FRA SYRSTAD OG SORENSKRIVER RAMBECH I SÆRDELESHET

Av Magne Haave

Da TT i 1950 ville realisere planene om å utvide Gjevilvasshytta, falt det seg slik at en av byens aviser hadde et avertissement om at den gamle, ærverdige tingstua på Syrstad i Meldal var tilsalgs. P. gr. a. materialmangel og vanskeligheter med å skaffe byggetillatelse, ble styret straks interessert i å få tak i dette huset. Etter diverse besøk og forhandlinger med eieren, ble man enige om betingelsene. Slik kom den «nye» Gjevilvasshytta til å bestå av to gamle og hver for seg meget interessante hus.

Tingstua ble bygget i 1790-årene på foranledning av sorenskriver Anders Rambech. Huset i seg selv er ikke så lite av en severdighet, både i form, størrelse og utstyr.

Men kanskje enda mere interessante var de mennesker som har bodd i dette huset — og den stand de representerte — sorenskriverne.

Den gamle norske administrasjon fra vikingetiden med lagmenn, lagting og lavere domsmyndigheter i bygd og by ble i dansketiden enten satt ut av kraft eller stilt helt i skyggen av de danske fogder som ble sendt opp til Norge. Slik var det også med den øvrige sivile forvaltning. «400 årige natten» la seg over alt tilvant norsk etter maktbud fra enevoldskongene i Danmark.

En og annen gang oppstod menn som følte en nasjonal nedverdiggelse i dette forhold, og de søkte etter evne å rette på det.

Det ble således Jens Bielche og Pros Knutssøn Hørby som fikk gjennomført en ordning som stillet sorenskriverne på like linje med de danske herredsfogder. Sorenskriver d.v.s. svoren skriver eller den som i kraft av sin lovede (svorne) oppfatning og skrivekyndighet skulle rettlede og hjelpe almuen i dens forskjellige forhold til det offentlige.

Så lenge lensherrene ansatte skrivere, var det bare skrive- og leseferdighet det kom an på. I rettssaker var de bare meddommere og førte forskjellige offentlige protokoller. Etter at kongen begynte å utnevne sorenskriverne, fikk de en mere ansett stilling — de ble virkelige embedsmenn. Kravet til utdanning var minimal. Således heter det i et kongelig reskript av 24. januar 1663 at de som hadde gjort god tjeneste i «forleden feide» (siste krig) fikk løfte om fortrinnsvis ansettelse i ledige sorenskriver- og byskriverstillinger. Det var ikke få som i tidens løp oppnådde å bli sorenskrivere p. gr. a. tidligere krigstjeneste. Det hjalp nok å ha gode forbindelser hos de ansettende myndigheter. Betegnende er det hva tidligere grevelige lakei hos Chr. Gyldenløve — sorenskriver M. Skaanlund — skriver i sin biografi om hvorledes det gikk for seg ved hans utnevnelse den 6. september 1688:

«Den 4. september fikk jeg bud om at komme til oversekretær Moth. Da jeg kom, sa han: «Forstaar I den norske lov?» Jeg svarte: «Jeg forstaar hverken den danske eller norske lov, ti jeg har ikke lagt noen vinn derpaa, saasom jeg ikke vidste hvad av mig kunde blive i denne verden, noget lidet kan jeg regne og skrive.» — «Ja, han (kongen) sa I kan nu faa den sorenskriverstilling i Norge i den dødes sted.» Jeg spurte hvad det var. Han sa: «Her i Danmark er der en herredsfogd og en herredsskriver, men i Norge betjener en sorenskriver dem begge, at skrive og at dømme. I kan holde en fuldmegtig til I bliver erfaren derudi paa et aars tid.» «Jeg ydmygest rekommanderte mig til det bedste.» Han sa: «Ja, jeg reiser nu i eftermiddag til Kongen, som er på Fredrigsborg. Sæt op en suplique til Kongen straks.»

Vi kjenner 17 sorenskrivers navn i Orkdal fogderi før Anders Rambech, gjennom et tidsrum fra 1598 til 1794. Rambech overtok embedet etter sin svigerfar N. Chr. Krogh. Denne hadde embedet

etter sin far A. Chr. Krogh, som ble utnevnt i embedet 18. oktober 1737. På den måten var sorenskriverembedet i samme familie hele 99 år. Forklaringen på dette forhold er at det var blitt gjengs regel å skaffe seg kongelig brev på ansettelse i et sorenskriverembede ved inntredende ledighet, ofte mange år før en sorenskriver gikk av. Det var den ulykkelige Struensee som fikk dette avskaffet ved kabinetsordre av 12. mars 1771. Etter denne tid ble det også slutt på å utnevne lakeier til sorenskrivere.

Om Anders Rambech er ellers å nevne at han var født på plassen Granengen i Kvikne den 2. september 1767. Som 16 års gutt kom han til sorenskriver N. Chr. Krogh som kontorist. Senere ble han som «ex juris» dennes fullmektig — og svigersønn. Han nøt høy aktelse hos sin samtid og representerte Søndre Trondhjems Amt ved Riksforsamlingen på Eidsvold i 1814. Han møtte også på flere senere storting.

Til ære for sorenskriver Anders Rambech og den bygning han lot sette opp, har styret i TT latt ramme inn et stort bilde av ham og hengt det opp i den gamle tingstua (peisestua) på Gjevillvasshytta. I samme rum henger også et innrammet ekspl. av «Norges Grundlov» — slik den ble trykt i 1814. På det mektige langbord står en tinn tallskive, som er laget i Trondhjem i 1814, men nå gjort om til askebeget.

K i l d e r : Høyesterettsadvokat Edvard Løchen. — Arnet Olafsen, fhv. sorenskriver: Våre sorenskrivere.